

የሰ/መ/ቁ. 142242

ቀን 16/09/2010 ዓ/ም

ዳኞች፡- ዳኝ መላኩ

ተክሊት ይመስል

ተፈሪ ገብሩ (ዶ/ር)

ቀነዓ ቂጣታ

አብዬ ካሳሁን

አመልካች፡- አይል ሊ.ቢ.ያ ኢትዮጵያ ሊ.ሚ.ት.ድ የቀረበ የለም

ተጠሪ፡- አቶ ኃይሉ ገ/ሕይወት የቀረበ የለም

መዝገቡን መርምረን ተከታዩን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

1. በዚህ መዝገብ አከራካሪ የሆነው መሰረታዊ ጭብጥ አመልካች የንግድ ድርጅት ለመረከብ ባቀረበው ክስ ላይ የተቋረጠ ጥቅም አጣምሮ መጠየቅ ይችል ነበር ተብሎ በፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የተሰጠው ውሳኔ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 216 እና 33(2) ድንጋጌዎች መሰረታዊ ይዘትና መንፈስ ያገናዘበ ነው ወይስ አይደለም? የሚል ነው።
2. አመልካች ቀደም ሲል በተጠሪ ላይ በመ/ቁ. 76340 ባቀረበው ክስ በአዲስ አበባ ከተማ ቂርቆስ ክፍለ ከተማ ቀበሌ 17/18 ክልል የሚገኘውንና በቤት ቁጥር 387 የተመዘገበውን የነዳጅ፣ የዘይት ማደያና የመኪና እጥበት ማከናወኛ የንግድ ድርጅት እንዲያስረክቡት ዳኝነት ጠይቆ እስከ ፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በተደረገው ክርክር አመልካች ንብረቱን እንዲረከብ ውሳኔ መስጠቱን መዝገቡ ያመለክታል።

3. አመልካች ንብረቱ እንዲረከብ ከተወሰነ በኋላ ከታህሳስ 4 ቀን 2001 ዓ.ም ጀምሮ ድርጅቱን በፍርድ እስከተረከበበት ሰኔ 14 ቀን 2003 ዓ.ም ድረስ ከነዳጅ ጣቢያው አገልግሎት፣ ከነዳጅ፣ ዘይት ሽያጭ ማግኘት የነበረበት ገቢ በድምሩ ብር 971,394.04 ጥቅም የተቋረጠ በመሆኑ ተጠሪ እንዲከፍሉ በኮ/መ/ቁ. 111441 ክስ አቅርቧል። የአሁኑ ተጠሪ ባቀረቡት የመከላከያ መልስ አመልካች መጀመሪያ ባቀረበው ክስ የተቋረጠ ጥቅምና ኪሳራ መጠየቅ እየቻለ ክሱን ነጣጥሎ ያቀረበ እንደሆነ፤ መጀመሪያ ባቀረበው ክስም የኪሳራ ጥያቄ ወደፊት ለመጠየቅ እንዲፈቀደለት ያቀረበው ጥያቄ በዝምታ የታለፈ በመሆኑ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 216/4/ እና 5(3) መሰረት ውድቅ እንዲደረግ አመልክቷል።
4. በዚህ አግባብ ክርክሩ የቀረበለትን የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ተጠሪ ያቀረቡት የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ ውድቅ በማድረግ ፍሬ ጉዳዩ ከመረመረ በኋላ ተጠሪ ለአመልካች ብር 912,487.43 ከሰኔ 14 ቀን 2003 ዓ.ም ጀምሮ ከሚታሰብ 9% ወለድ እንዲከፍሉ ሲል ወስኗል። ተጠሪ በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ለፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ይግባኝ ቅሬታቸውን አቅርበው ፍርድ ቤቱም ግራቀኙን ከአከራከረ በኋላ አመልካች የተቋረጠ ጥቅም ለወደፊት እንዲጠይቅ መብቱ እንዲጠበቅለት ያቀረበው ጥያቄ በዝምታ የታለፈ በመሆኑ በድጋሚ ክስ ሊያቀርብ የሚችልበት የሕግ አግባብ አይኖርም በማለት የስር ከፍተኛ ፍ/ቤት ውሳኔ ሸሮአል።
5. አመልካች የስር ፍ/ቤት ውሳኔ በመቃወም ግንቦት 14 ቀን 2009 ዓ.ም ባቀረበው የሰበር አቤቱታ ንብረቱ ለማስመለስ ባቀረበው ክስ ላይ የተቋረጠ ጥቅም እንዲከፈለው ግልጽ ዳኝነት ባልጠየቀበት እና የክስ ምክንያት ባልበሰለበትና ባልተረጋገጠበት ሁኔታ ክስ መቅረብ ነበረበት የሚባልበት የህግ ምክንያት የሌለ መሆኑን እየታወቀ የስር ፍ/ቤት የዳኝነት ጥያቄው በዝምታ ታልፏል በማለት የደረሰበት ድምዳሜ በሕጉ አግባብ አይደለም ተብሎ እንዲሻርለት አመልክቷል። የአመልካች አቤቱታ የመረመረው አጣሪ ችሎትም አመልካች ያቀረበው ክስ መብት ሊያቋቁም የሚችል ፍሬ ነገር ባልነበረበት አጠቃላይ ልትከስ ይገባ ነበር ተነጣጥሎ የቀረበ ክስ ነው ተብሎ በድጋሚ ሊቀርብ አይገባውም የመባሉን አግባብነት ከፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 216 እና 33(2) አንጻር ለመመርመር ጉዳዩ ለዚህ ችሎት ያስቀርባል ተብሏል። ተጠሪም ታህሳስ 20 ቀን 2010 ዓ.ም ባቀረበው መልስ

አመልካች የኪሳራውን ጥያቄ ወደፊት ነጥሎ ለማቅረብ በውሳኔ እንዲታወቅለት የመጀመሪያው ክስ ላስተናገደው ፍ/ቤት ያቀረበው ጥያቄ ሳይፈቀደለት የታለፈ በመሆኑ የካሳው ጥያቄ ነጥሎ ማቅረብ አይችልም በማለት የተሰጠው ውሳኔ በአግባቡ ነው ተብሎ እንዲጸና ጠይቋል። የመልስ መልስም ቀርቧል።

6. የጉዳዩ አመጣጥ አጠር ባለመልኩ ከላይ የተገለጸው ሲሆን እኛም የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የሰጠው ውሳኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት መሆን አለመሆኑን እንደሚከተለው መርምረናል።

7. እንደመረመርነውም አመልካች መጀመሪያ ባቀረበው ክስ የነዳጅ ጣቢያው እንዲረከብ እንዲሁም የገቢና ትርፍ ማጣት ኪሳራ ወደፊት እንደሚጠይቅ በውሳኔ እንዲታወቅለት ማመልከቱን ከቀረበው ክርክር ተገንዝበናል። ተጠሪ አጥብቆ የሚከራከረው የአመልካች የካሳ ጥያቄ በዝምታ ታልፏል የሚል ነው። በመሰረቱ በአንድ ክስ የሚጠቃለሉ ጉዳዮች አጠቃሎ ክስ ማቅረብ የሚገባ ስለመሆኑ፤ በዚህ አግባብ ያልቀረበው ክስ እንደገና የክስ ምክንያት ሊሆን እንደማይገባ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 216 ድንጋጌ መሰረታዊ ይዘት ያስገንዝበናል። ከዚህ ድንጋጌ እንደምንገነዘበው አጠቃሎ ክስ ማቅረብ የሚቻለው በተቋቋመ መብት ላይ ተመስርቶ እንጂ ዳኝነት በተጠቀበት ጊዜ ያልበሰለ ወይም ያልተረጋገጠ መብት ጭምር ማቅረብ እንደማይቻል ነው። በተያዘው ጉዳይ አመልካች መጀመሪያ ያቀረበው ክስ መሰረታዊ የዳኝነት ጥያቄው የነዳጅ ማደያው መረከብ ስለመሆኑ አጠቃላይ ካደረጉት ክርክር መረዳት ይቻላል። የነዳጅ ጣቢያው የባለቤትነት ጥያቄ ባልተመለሰበት ሁኔታ የጥቅም ማጣት ወይም ኪሳራ መጠየቅ ግምታዊ የዳኝነት ጥያቄ ከሚሆን ውጭ የተረጋገጠ መብት/ጥቅም ቀንሶ ማስቀረትን የሚያሳይ ሆኖ አልተገኘም። አመልካች ነዳጅ ማደያው ለመረከብ ባቀረበው ክስ ለወደፊት የሚጠይቀው መብት መኖሩን ማመለከቱ መጀመሪያ ባቀረበው ክስ ላይ የተቋረጠ ጥቅም እንዲወሰንለት ግልጽ ዳኝነት ጠይቋል ለማለት አይቻልም። አመልካች ያልበሰለ ወይም ያልተረጋገጠ መብት በመጀመሪያ ክሱ ላይ አጠቃሎ አላቀረበም ተብሎ በስር ፍ/ቤት መወሰኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 216 ድንጋጌ መሰረታዊ ይዘትና መንፈስ ያላገናዘበ ሆኖ ተገኝቷል።

8. አመልካች መጀመሪያ ባቀረበው ክስ የነዳጅ ጣቢያው የባለቤትነት መብት አከራካሪ የነበረ ስለመሆኑ የተካደ ጉዳይ አይደለም። የባለቤትነት መብት በሚያከራክርበት ሁኔታ ደግሞ አመልካች ባልተረጋገጠ መብት ላይ ተመስርቶ የገቢና ትርፍ ማጣት ኪሳራ የሚጠይቅበት ሁኔታ አይኖርም። አመልካች መብቱን ወደፊት የሚጠይቅ ስለመሆኑ በክሱ ላይ ማመልከቱ ዳኝነት ጠይቋል የሚያስብል አይደለም። በመሆኑም የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት የግባኝ ሰሚ ችሎት አመልካች ያቀረበው ክስ ተነጣጥሎ የቀረበ ነው፤ የፍርድ ቤት ፈቃድ ማግኘቱ አልተረጋገጠም በማለት የስር ከፍተኛ ፍ/ቤት ውሳኔ መሻሩ ከላይ በዝርዝር በገለጽናቸው ምክንያቶች የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 33/2/ እና 216 ድንጋጌዎች መሰረታዊ ይዘትና መንፈስ ያላገናዘበ መሰረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ነው ብለናል። አመልካች የገቢና ትርፍ ማጣት ኪሳራ ለመጠየቅ ያቀረበው ክስ እንደገና (በድጋሚ) የቀረበ አይደለም ብለናል። በዚህም ተከታዩን ወስነናል።

ው ሳ ኔ

1. የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በፍ/ይ/መ/ቁ. 132137 በ 24/06/2009 ዓ.ም በዋለው ችሎት ፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በኮ/መ/ቁ. 111441 በ 07/11/2008 ዓ.ም የሰጠው ፍርድ በመሻር የተሰጠ ፍርድ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 348/1/ መሰረት ተሸሯል።
2. አመልካች በተጠሪ ላይ ያቀረበው የገቢና ትርፍ ኪሳራ ይከፈለኝ የዳኝነት ጥያቄ እንደገና (በድጋሚ) የቀረበ አይደለም በማለት ወስነናል።
3. የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የተዘጋውን የመዝገብ ቁጥር 132137 በመክፈት ግራቀኙ በፍሬ ጉዳዩ ያቀረቡትን ክርክር መሰረት በማድረግ ተገቢ ህጋዊ ውሳኔ ይሰጥበት ዘንድ ጉዳዩ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 341 መሰረት መልስገታል። የውሳኔ ግልባጭ ይድረስ ብለናል።
4. በዚህ ችሎት የተደረገው ክርክር ያስከተለው ወጪና ኪሳራ ግራቀኙ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።

መዝገቡ ተዘጋ ወደ መ/ቤት ተመለሰ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

መ/ይ